

מבייתך, ויהיה הדבר נדמה לפניך כאילו הלכו בשבי, וכדברי הפסוק
 שקראו לך בחלומך שבנותיך ילכו בשבי.
 חלום נוסף שחלמו, ופתרונו: אביי ורבא חלמו חלום נוסף, ובאו לפני
 בר הדיא וסיפרו לו את החלום שחלמו. אַקְרִינָן - קראו לנו בחלומנו
 את הפסוק (שם כח לז) 'בְּנֵיךָ וּבְנֹתֶיךָ נִתְּנוּ לָעַם אַחֵר', ומהו פתרון
 חלום זה. לְאִבְיֵי אִמְרֵי לִיָּהּ בַּר הַדִּיא, פתרון החלום הוא, דַּבְּרֵיךָ וּבְנֵיךָ
 נִפְּשִׂינָן - בניך ובנותיך יהיו מרובים, אֵת אִמְרַת לְקָרִיבָה - אתה
 תאמר שינשאו לקרוביך, וְהִיא אִמְרָה לְקָרִיבָה - ואילו אשתך תאמר
 שינשאו לקרוביה, וְאִכְפַּחַּ לָּהּ וְיִהְיֶה לָּהּ חֵן לְקָרִיבָה - ואשתך תכפה
 אותך לעשות כדבריה, ותשיאם לקרובי אשתך, דְּהוּי בְּעַם אַחֵר -
 שקרובי אשתך הם כעם אחר בעיניך, וכדברי הפסוק שקראו לך
 בחלומך שבנותיך יהיו נתונות לעם אחר. וְלִרְבָּא אִמְרֵי לִיָּהּ בַּר הַדִּיא,
 פתרון החלום הוא, דְּבִיתְהוֹן שְׂבִיבָא - אשתך תמות, וְאִתּוּ בְּנֵיהּ
 וּבְנֹתֶיהּ לִידֵי אִיתְתָּא אַחֵרִית - ובניך ובנותיך יבואו לידיה של אשה
 אחרת שתשא תחת אשתך והיא תגדל אותם, ודבר זה נחשב כאילו
 יבואו לעם אחר, וכדברי הפסוק שקראו לך בחלומך שיהיו נתונים
 לעם אחר. וראיה לדבר שדבר זה נחשב כאילו באו לעם אחר, דְּאִמְרֵי
 רְבָא אִמְרֵי רַב יְרֵמְיָה בַּר אֲבָא אִמְרֵי רַב, מֵאִי - מהו דְּבִיתְהוֹן בַּפְּסוּק
 (שם) 'בְּנֵיךָ וּבְנֹתֶיךָ נִתְּנוּ לָעַם אַחֵר', זֶה אִשְׁתְּ הָאֵב - שבונת
 הכתוב היא שבניך ובנותיך יהיו נתונים ביד אשת האב, והיינו שיגדלו
 אצל אשת האב, שאינה אבם.
 חלום נוסף שחלמו, ופתרונו: אביי ורבא חלמו חלום נוסף, ובאו לפני
 בר הדיא וסיפרו לו את החלום שחלמו. אַקְרִינָן בְּחֻלְמֵינָן - קראו לנו
 בחלומנו את הפסוק (קהלת טו ז) 'לֵךְ אַבּוּל בְּשִׂמְחָה לְחֻמָּד', ומהו פתרון
 חלום זה. לְאִבְיֵי אִמְרֵי לִיָּהּ בַּר הַדִּיא, פתרון החלום הוא, דְּמִרְוּחַ
 עֶסְקָה - הינך עתיד להרויח בסחורתך, וְאִכְלַת וְשִׂתִּית בְּשִׂמְחָה,
 וְקָרִית פְּסוּקָא מִחֻדְנָא דְלִבְךָ - ותקרא פסוק זה מתוך שמחת הלב.
 וְלִרְבָּא אִמְרֵי לִיָּהּ בַּר הַדִּיא, פתרון החלום הוא, דְּפִסִּיד עֶסְקָה - הינך
 עתיד להפסיד סחורתך, מִבְּחַת וְלֵא אִכְלַת וְשִׂתִּית - ואף שתשטח
 בהמה כדי לאוכלה, מרוב צערך לא תאכל ותשתה, וְקָרִית לְפִפְוֵי
 פְּחָדְךָ - ותקרא פסוק זה כדי להפיג את דאגתך.
 חלום נוסף שחלמו, ופתרונו: אביי ורבא חלמו חלום נוסף, ובאו לפני
 בר הדיא וסיפרו לו את החלום שחלמו. אַקְרִינָן - קראו לנו בחלומנו
 את הפסוק (דברים כח לח) 'וְרַע רַב תּוֹצִיא הַשָּׂדֶה וּמַעַט תֹּאסֵף בִּי יִחְסְלוּ
 הָאֲרָבָה, ומהו פתרון חלום זה. לְאִבְיֵי אִמְרֵי לִיָּהּ בַּר הַדִּיא מִרְיִישָׁה -
 פתרון החלום הוא, שדברי תחילת הפסוק 'וְרַע רַב תּוֹצִיא הַשָּׂדֶה',
 יתקיימו בך. וְלִרְבָּא אִמְרֵי לִיָּהּ בַּר הַדִּיא מְסִיפִיָּה - פתרון החלום הוא,
 שדברי סוף הפסוק 'וּמַעַט תֹּאסֵף בִּי יִחְסְלוּ הָאֲרָבָה', יתקיימו בך.
 חלום נוסף שחלמו, ופתרונו: אביי ורבא חלמו חלום נוסף, ובאו לפני
 בר הדיא וסיפרו לו את החלום שחלמו. אַקְרִינָן - קראו לנו בחלומנו
 את הפסוק (שם כח טז) 'וְיָתִים יִהְיוּ לָךְ בְּכָל גְּבוּלְךָ וְגו' וְשָׁמֶן לֹא תִסּוֹךְ
 בִּי יִשָּׁל וְיִתֵּךְ, ומהו פתרון חלום זה. לְאִבְיֵי אִמְרֵי לִיָּהּ בַּר הַדִּיא
 מִרְיִישָׁה - פתרון החלום הוא, שדברי תחילת הפסוק 'וְיָתִים יִהְיוּ לָךְ
 בְּכָל גְּבוּלְךָ', יתקיימו בך. וְלִרְבָּא אִמְרֵי לִיָּהּ בַּר הַדִּיא מְסִיפִיָּה - פתרון
 החלום הוא, שדברי סוף הפסוק 'וְשָׁמֶן לֹא תִסּוֹךְ בִּי יִשָּׁל וְיִתֵּךְ',
 יתקיימו בך.
 חלום נוסף שחלמו, ופתרונו: אביי ורבא חלמו חלום נוסף, ובאו לפני
 בר הדיא וסיפרו לו את החלום שחלמו. אַקְרִינָן - קראו לנו בחלומנו
 את הפסוק (שם כח טז) 'וְיָתִים יִהְיוּ לָךְ בְּכָל גְּבוּלְךָ וְגו' וְשָׁמֶן לֹא תִסּוֹךְ
 בִּי יִשָּׁל וְיִתֵּךְ, ומהו פתרון חלום זה. לְאִבְיֵי אִמְרֵי לִיָּהּ בַּר הַדִּיא, פתרון
 החלום הוא, דְּנִפְּק לָךְ שְׂמָא - יצא לך שם טוב, דְּרִישׁ מִתְּבִיתָא הַיּוּת
 - על ידי שתהיה ראש ישיבה, וְאִמְרָה נִפְּלַת בְּעֵלְמָא - ויפול פחדך
 ומוראך על הבריות, כדברי הפסוק שכל עמי יראו ששם ה'
 נקרא עליך ויראו ממך. וְלִרְבָּא אִמְרֵי לִיָּהּ בַּר הַדִּיא, פתרון החלום
 הוא, דְּבִרְיִינָא דְּמִלְכָא אֲהַבַּר - האוצר שתכשיטי המלך שמורים בו,
 ישבר, ויגנבו התכשיטים שבו, וּמִתְּפַסְתָּ בְּגַבְבִּי - ויתפסו אותך
 ויעלילו עליך שאתה גנבתם, וְדִינִי בּוֹלִי עֵלְמָא קַל וְחוּמְרֵי מִינְךָ -

אגב שנתבאר (לעיל כה) שאין מראים לאדם בחלמו אלא מהרהורי
 לבו, מביאה הגמרא מעשה בענין זה: אִמְרֵי לִיָּהּ קִיסָר - מלך רומי,
 לְרַבִּי יְהוֹשֻׁעַ בְּרַבִּי (חנינא) [חנינאי], אִמְרֵיתוּ דְּחֻכְמֵיתוּ מוֹבָא -
 אומרים אתם על החכמים שבעם ישראל, שהינם חכמים ביותר, אם
 כן, כיון שחכם אתה, אִמְרָא לִי מֵאִי חֵיוֹנָא בְּחֻלְמָא - אמור לי מה
 אראה בחלומי בלילה הקרוב.
 אִמְרֵי לִיָּהּ רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ בְּרַבִּי חֲנִינָא לְקִיסָר, חֵיוֹת דְּמִשְׁתַּרִּי לָךְ פְּרַסָּא
 - בחלומך תראה, שהפרסיים, שהינך שרוי במריבה עמהם, יעבירו
 אותך בעבודות הצריכות למלכם, וְנִרְבִּי בְּךָ - וישדרו אותך, וְרַעֲיִי
 בְּךָ שְׂקָצִי בְּחוּמְרָא דְּדַהֲבָא - ויתנו לך לרעות שקצים במקל של זהב.
 אומרת הגמרא, שאכן כך היה, הקיסר הִרְחִיר בּוֹלִיָּהּ יוֹמָא - הרחר
 כל אותו היום בדברי רבי יהושע ברבי חנינא, וְלֵאזְדַּתָּא הָזָא - ולערב
 ראה כן בחלומו. וכדברי הגמרא לעיל, שאין מראים לו לאדם
 בחלמו אלא מהרהורי לבו.
 מעשה נוסף בענין זה: אִמְרֵי לִיָּהּ שְׁבוּר מְלָכָא - מלך פרס, לְשִׁמוּאֵל,
 אִמְרֵיתוּ דְּחֻכְמֵיתוּ מוֹבָא - אומרים אתם על החכמים שבעם
 ישראל, שהינם חכמים ביותר, אם כן, כיון שחכם אתה, אִמְרָא לִי מֵאִי
 חֵיוֹנָא בְּחֻלְמָא - אמור לי מה אראה בחלומי בלילה הקרוב.
 אִמְרֵי לִיָּהּ שִׁמוּאֵל שְׁבוּר מְלָכָא, חֵיוֹת דְּתַתּוּ רּוּמְאֵי וְשָׁבוּ לָךְ -
 בחלומך תראה, שהרומאים יבואו ויקחו אותך בשבי, וְמִינֵי בְּךָ
 קִשְׁיִיתָא בְּרַחֲמֵי דְּדַהֲבָא - ויכפוך לעבוד בטחינת גרעיני תמרים
 בריחיים של זהב. אומרת הגמרא, שאכן כך היה, שבור מלכא הִרְחִיר
 בּוֹלִיָּהּ יוֹמָא - הרחר כל אותו היום בדברי שמואל, וְלֵאזְדַּתָּא הָזָא
 - ולערב ראה כן בחלומו. ואף במעשה זה מבואר כדברי הגמרא
 לעיל, שאין מראים לו לאדם בחלמו אלא מהרהורי לבו.
 הגמרא מביאה מעשה אודות ענין זה שכל החלומות הלכיים אחר
 הפה: אדם ששמו בַּר הַדִּיא, מְפַשֵּׁר חֻלְמֵי הָזָה - פותר חלומות היה.
 ודרכו היתה דְּמֵאֵן דְּיָתִיב לִיָּהּ אַנְרָא - מי שהיה נותן לו שכר עבור
 פתרון החלום, מְפַשֵּׁר לִיָּהּ לְמַעַלְיוֹתָא - היה פותר לו את חלומו
 לטובה, וּמֵאֵן דְּלֵא יָתִיב לִיָּהּ אַנְרָא - ומי שלא היה נותן לו שכר
 עבור פתרון החלום, מְפַשֵּׁר לִיָּהּ לְגִירְעוֹתָא - היה פותר לו את חלומו
 לרעה.
 הגמרא מספרת שאביי ורבא חלמו חלומות רבים, והלכו לבר הדיא
 שיתרם: אִבְיֵי וְרַבָּא חֵיוֹ חֻלְמָא - אביי ורבא ראו את אותם חלומות,
 והלכו שניהם לבר הדיא כדי שיתפור להם אותם. אלא שאִבְיֵי יָתִיב
 לִיָּהּ זְוִיא - אביי נתן לו מטבע של זוז בשכר פתרון החלומות, וְרַבָּא
 לֵא יָתִיב לִיָּהּ - ואילו רבא לא נתן לו דבר. ולכן בר הדיא נהג כדרכו,
 שאף על פי שאביי ורבא חלמו את אותם חלומות, מכל מקום לאביי
 שנתן לו שכר, פתר את חלומותיו לטובה, ולרבא שלא נתן לו שכר,
 פתר את חלומותיו לרעה.
 החלום הראשון שחלמו, ופתרונו: אביי ורבא חלמו חלום, ובאו לפני
 בר הדיא וְאִמְרֵי לִיָּהּ, אַקְרִינָן בְּחֻלְמֵינָן - קראו לנו בחלומנו את
 הפסוק (דברים כח לא) 'שׂוֹרֵךְ מְבוֹת לְעֵינֶיךָ וְגו' וְלֹא תֵאכַל מִמֶּנּוּ, ומהו
 פתרון חלום זה. לְרַבָּא אִמְרֵי לִיָּהּ בַּר הַדִּיא, פתרון החלום הוא,
 דְּפִסִּיד עֶסְקָה - הינך עתיד להפסיד סחורתך, לִפִּי שִׁתְקַלְקַל, וְלֵא
 אֲהֵי לָךְ לְמִיבַל מַעוּצָבָא דְלִבְךָ - ומרוב צערך ועצבון ליבך, לא
 יערב לך שום מאכל. וְלְאִבְיֵי אִמְרֵי לִיָּהּ בַּר הַדִּיא, פתרון החלום הוא,
 דְּמִרְוּחַ עֶסְקָה - הינך עתיד להרויח בסחורתך, וְלֵא אֲהֵי לָךְ לְמִיבַל
 מִחֻדְנָא דְלִבְךָ - ומרוב שמחתך, תהיה שבע, ולא תתאהה לאכול.
 חלום נוסף שחלמו, ופתרונו: אביי ורבא חלמו חלום נוסף, ובאו לפני
 בר הדיא וְאִמְרֵי לִיָּהּ, אַקְרִינָן - קראו לנו בחלומנו את הפסוק (שם כח
 טז) 'כְּנִים וְכַנּוֹת תּוֹלִיד וְגו' וְלֹא יִהְיוּ לָךְ בִּי יִלְכוּ בְּשָׁבִי, ומהו פתרון
 חלום זה. לְרַבָּא אִמְרֵי לִיָּהּ בַּר הַדִּיא, פתרון החלום הוא, בְּבִישׁוֹתֶיהּ
 - כרעתה, כלומר שהפסוק שקראו לו בחלומו יתקיים בו כפשוטו,
 שבניו ובנותיו ילכו בשבי. וְלְאִבְיֵי אִמְרֵי לִיָּהּ בַּר הַדִּיא, פתרון החלום
 הוא, דְּבְּנֵיךָ וּבְנֹתֶיךָ נִפְּשִׂי - בניך ובנותיך יהיו מרובים, וּמִינְסַבְּךָ בְּנֵיךָ
 לְעֵלְמָא, וּמִדְּמִינֵי בְּאִפְךָ בְּרַקָּא אֲזִלֵּן בְּשִׁבְיָהּ - ובנותיך ינשאו ויצאו

1 וכולם ידונו ממך קל חומר, ויאמרו, אם רבא נחשד כגבג, קל וחומר
 2 שבנו יחשדו, ויתקיים בזה הפסוק שראית בחלום 'זיראו ממך'. ואכן
 3 כך היה, שלמחר אהבר פדינא דמלכא – למחר נשבר האוצר שבו
 4 תכשיטי המלך, ונגנבו התכשיטים שבו, ואתו – ובאו אנשי המלך
 5 ותפשי ליה לרבא – ותפסו את רבא והעלילו עליו שהוא גנב את
 6 תכשיטי המלך.
 7 חלום נוסף שחלמו, ופתרונו: אביי ורבא חלמו חלום נוסף, ובאו לפני
 8 בר הדיא, ואמרי ליה, חזן חסא על פום דני – ראינו בחלומנו חזרת
 9 שנמצאת על פי החביות, ומהו פתרון חלום זה. לאמרי אמר ליה בר
 10 הדיא, עין עסקה פתא – החבית היא רמו לסחורתך, שהיא היין
 11 שנמצא בחבית, ופתרון החלום הוא, שהרווחים שיהיו לך מסחורתך,
 12 יוכפלו, כחזרת זו שעליה רחבים וכפולים. ולרבא אמר ליה בר הדיא,
 13 דמיר עסקה פי חסא – החבית שראית היא רמו לסחורתך, שהיא
 14 היין שנמצא בחבית, והיינו שהסחורה שתמכור, תהיה מרה ושנואה
 15 על הקונים, כחזרת זו שהיא מרה.
 16 חלום נוסף שחלמו, ופתרונו: אביי ורבא חלמו חלום נוסף, ובאו לפני
 17 בר הדיא, ואמרי ליה, חזן כשרא על פום דני – ראינו בחלומנו בשר
 18 שנמצא על פי חביות, ומהו פתרון חלום זה. לאמרי אמר ליה בר
 19 הדיא, פתרון החלום הוא, דכסים חמרך – יינך יהיה מבושם וטוב,
 20 ואתו פולי עלמא למיזבן כשרא וחמרא מינך – ויבואו כולם לקנות
 21 ממך בשר ויין. ולרבא אמר ליה בר הדיא, פתרון החלום הוא, דתקור
 22 חמרך – יינך יחמיץ, ואתו פולי עלמא למיזבן כשרא למיכל ביה –
 23 ויבואו כולם ויקנו בשר כדי לאוכלו יחד עם היין החמוץ שיקנו ממך.
 24 חלום נוסף שחלמו, ופתרונו: אביי ורבא חלמו חלום נוסף, ובאו לפני
 25 בר הדיא, ואמרי ליה, חזן חביתא דתלי בדיקלא – ראינו בחלומנו
 26 חבית של יין שתלויה על עץ דקל, ומהו פתרון חלום זה. גם בחלום
 27 זה, בר הדיא פתר את ענין החבית שראו, שהיא רמו ליין שאביי ורבא
 28 סחרו בו לפרנסתם. לאמרי אמר ליה בר הדיא, פתרון החלום הוא,
 29 דמילי עסקה בדיקלא – סחורתך וכלומר היין שהינך מוכר, תמכר
 30 במחיר גבוה, כדקל זה שהוא גבוה. ולרבא אמר ליה בר הדיא, פתרון
 31 החלום הוא דתלי עסקה בתמרי – סחורתך וכלומר היין שהינך
 32 מוכר, תהיה מתוקה על הקונים כתמרים הגדלים בדקל, שהם
 33 מתוקים, והיינו שיחפצו לקנותה מחמת שתמכרנה בזול, ותפסיד.
 34 חלום נוסף שחלמו, ופתרונו: אביי ורבא חלמו חלום נוסף, ובאו לפני
 35 בר הדיא ואמרי ליה, חזן רומנא דקדתי אפום דני – ראינו בחלומנו
 36 רימונים שגדלים בפי החביות, ומהו פתרון חלום זה. גם בחלום זה, בר
 37 הדיא פתר את ענין החבית שראו, שהיא רומזת למסחר היין שאביי
 38 ורבא עסקו בו לפרנסתם. לאמרי אמר ליה בר הדיא, פתרון החלום
 39 הוא, דעשיק עסקה ברומנא – תמכור את סחורתך ו-היין ביוקר,
 40 כרימון זה שנמכר ביוקר, ותרויח בכך. ולרבא אמר ליה בר הדיא,
 41 פתרון החלום הוא, דקאני עסקה ברומנא – סחורתך ו-היין תהיה
 42 שנואה על הקונים, כרימון זה שטעמו קהוי ו-חלש, ותמכרנה בזול,
 43 ותפסיד.
 44 חלום נוסף שחלמו, ופתרונו: אביי ורבא חלמו חלום נוסף, ובאו לפני
 45 בר הדיא ואמרי ליה, חזן חביתא דנפל לבירא – ראינו בחלומנו
 46 חבית שנפלה לבור, ומהו פתרון חלום זה. גם בחלום זה, בר הדיא
 47 פתר את ענין החבית שראו, שהיא רומזת למסחר היין שאביי ורבא
 48 עסקו בו לפרנסתם. לאמרי אמר ליה בר הדיא, פתרון החלום הוא,
 49 דמתבע עסקה – סחורתך ו-היין תהיה מבוקשת, ויחורו אחריה
 50 לקנותה, בחבית זו שנפלה לבור שמחזורים אחריה למוצאה, ופדאמרי
 51 העולם, נפל פתא כבירא ולא אשתבח – נפלה הפת בבור וחזרו
 52 אחריה ולא נמצאה. ולרבא אמר ליה בר הדיא, פתרון החלום הוא,
 53 דפסיד עסקה ושרית ליה לבירא – סחורתך ו-היין תפסד,
 54 ותשליכנה לבור.
 55 חלום נוסף שחלמו, ופתרונו: אביי ורבא חלמו חלום נוסף, ובאו לפני
 56 בר הדיא ואמרי ליה, חזינו פר חמרא דקאי איסדן – ראינו
 57 בחלומנו חמור שעומד למראשותינו ונערך, ומהו פתרון חלום זה.

1 חלום נוסף שחלם רבא, ופתרונו: אָמַר לִיה רבא לבר הדיא, חֲזַאי
2 אַפְרָנָא דְאִבְיֵי דְנַפְלִי וְכַפְרִין אַבְקָהּ – ראייתי בחלומי את ארמוני של
3 אביי נופל, והאבק שנוצר כתוצאה מנפילתו, כיסה אותי, ומדו פתרון
4 חלום זה. אָמַר לִיה בר הדיא לרבא, פתרון החלום הוא, שֶׁאִבְיֵי שְׂבִיב
5 וּמְתִיבְתִיה אֲתִיבָא לְגַבְךָ – אביי ימות, ובני ישיבתו יבואו אליך,
6 ללמוד ממך.
7 חלום נוסף שחלם רבא, ופתרונו: אָמַר לִיה רבא לבר הדיא, חֲזַאי
8 אַפְרָנָא דִידֵי דְנַפְלִי – ראייתי בחלומי את ארמוני שנפל, וְאֲתִיב בּוֹלִי
9 עֲלָמָא שְׁקִיל לְבִינְתָא לְבִינְתָא – ובאו כולם ולקחו ממנו לבנים, ומדו
10 פתרון חלום זה. אָמַר לִיה בר הדיא לרבא, פתרון החלום הוא
11 דְשִׁמְעִתְךָ מִפְּרִין בְּעֲלָמָא – השמועות שיאמרו בשמך, יתפורו
12 ויתפרסמו בעולם.
13 חלום נוסף שחלם רבא, ופתרונו: אָמַר לִיה רבא לבר הדיא, חֲזַאי
14 דְאִבְקַע רִישֵׁי וְנִתְרַ מְזֻקְרֵי – ראייתי בחלום שראשי נבקעו ומוחי נגשר,
15 כלומר יוצא ממנו, ומדו פתרון חלום זה. אָמַר לִיה בר הדיא לרבא,
16 פתרון החלום הוא דְאִדְרָא מִבֵּי סְרִיא נְפִיק – המוכין שבכר שתחת
17 מראשותיך, יצאו ממנו.
18 חלום נוסף שחלם רבא, ופתרונו: אָמַר לִיה רבא לבר הדיא, אַקְרִיין
19 תְּלִיל מְצִרְאָה בְּחֶלְמָא – ראייתי בחלומי שקוראים לפני הלל
20 המצרי (והוא ההלל שקוראים בפסח על ניסי יציאת מצרים), ומדו
21 פתרון חלום זה. אָמַר לִיה בר הדיא לרבא, פתרון החלום הוא, דְנִיֶּסָא
22 מְתִרְחִישֵׁי לָךְ – ההלל שקראו לפניך הוא רמו לכך שעתידיים
23 להתרחש לך ניסים, לפי שהלל זה נאמר על ניסים שנעשים לישראל.
24 הגמרא מספרת כיצד נתגלה לרבא שבר הדיא ברשעותו פתר לו את
25 חלומותיו לרעה: הָוּה קָא אִזִּיל בְּהִרְיָה בְּאַרְבָּא – בר הדיא היה הולך
26 יחד עם רבא בספינה, אָמַר בר הדיא, בְּהִרְיָה נְבָרָא דְמְתִרְחִישֵׁי לִיה
27 נִיֶּסָא לְמָה לִי – למה לי ללכת יחד עם אדם שעתידיים להתרחש לו
28 ניסים, שמא כאן יארע לו הנס, שהספינה תטבע והוא ינצל, ואילו אני
29 אטבע. כיון שכך, עלה ויצא בר הדיא מן הספינה ליבשה. בְּהִרְיָה דְקָא
30 סְלִיק נְפִל סִפְרָא מִיָּנִיה – בשעה שעלה בר הדיא מן הספינה
31 ליבשה, נפל ספרו ממנו, אֲשֶׁרְחִיה רְבָא וְחִזָּא דְהָוָה בְּתִיב בִּיה –
32 מצא רבא את ספרו, וראה שכתוב בו 'בְּלִי תְּחִלּוּמֹת הוֹלְכִין אַחַר
33 הַפֶּה', והיינו שקיום החלומות הוא כפי שנפתרו בפיו של הפותר
34 אותם. מתוך כך הבין רבא, שבר הדיא ברשעותו פתר לו את
35 חלומותיו לרעה, כיון שכך, אָמַר רבא לבר הדיא, רְשָׁע, בְּדִירְךָ
36 קְרִימָא – כך היה פתרון החלומות תלוי, אם יהיה לטובה או לרעה,
37 ואתה פתרת אותם לרעה, וְצַעֲרָתֶךָ בּוֹלִי תֵּא – וציערתני כל כך.
38 הוסיף רבא ואמר לו, בּוֹלְהוּ מְחִילְנָא לָךְ – על כל הפתרונות שפתרת
39 לי לרעה, ונתקימו, אני מוחל לך, בְּרַ מְפִרְתִיה דְרַב חֶסְרָא – חוץ
40 מהפתרון שפתרת לי שתמות אשתי שהיא בתו של רב חסדא. הוסיף
41 רבא וקילל את בר הדיא, וְהָא רְעוּא דְלְמֶסַר תְּהוּא גְבָרָא – יהי רצון
42 שימסר אותו האיש [בר הדיא] לְיַדֵי דְמְלָכּוּתָא דְלֵא מְרַחֲמוּ עֲלֵיהּ
43 – ביד מלכות שלא תרחם עליו.
44 בר הדיא חשש מקללת רבא: אָמַר בר הדיא, לאחר ששמע שרבא
45 קללו, מֵאֵי אַעֲבִיד – מה אעשה, הרי גְּמִירֵי [קיבלתי מרבתי]

46 דְקָלְלַת חֶכְם אִפִּילוּ אִם קָלַל פְּחַנְסָא, הִיא פְּאָה עַל הָאֲדָם, וְכָל שְׂבִין
47 שִׁישׁ לִי לְחֹשׁוּשׁ מְקַלְלָתוֹ שֶׁל רְבָא, דְבְרִינָא קָא לִיִּישׁ – שבדין קלל
48 אותי, לפי שגרמתי לו רעות רבות.
49 ולכן אָמַר בר הדיא, אִיקוּם וְאִגְלִי – אקום ואצא לגלות, כדי לכפר
50 בכך על מעשי, וגלות מכפרת, דְאָמַר מַר – שנאמרה שמועה בשם
51 אחד החכמים, גְּלוּת שֶׁאֲדָם גּוֹלָה, מְכַפֵּרָת עַל עֲוֹן שַׁעֲשָׂה. ואכן כך
52 עשה, קָם, גְּלִי לְבֵי רוּמָא – וגלה אצל הרומאים.
53 הגמרא מספרת על סופו של בר הדיא: אִזִּיל יְתִיב אַפְתָּחָא דְרִישׁ
54 מְזֻרְזִינָא דְמְלָכָא – הלך בר הדיא, וישב על פתחו של שומר אוצר
55 המלך. רִישׁ מְזֻרְזִינָא חֲזַאי חֲלָמָא – ואותו שומר אוצר המלך ראה
56 חלום, אָמַר לִיה ריש טרוזינא לבר הדיא, חֲזַאי חֲלָמָא דְעִיִּיל מְחַטָּא
57 בְּאֶצְבָּעֵתִי – ראייתי בחלומי, שנכנסה מחט באצבעי, ומדו פתרון
58 חלום זה. אָמַר לִיה בר הדיא לריש טרוזינא, תְּבִי לִי [ת-לין] זִוּוּא
59 בְּשַׁכְרִי, וְלֹא יִהְיֶה לִיה – ולא רצה לתת לו. ולכן לא אָמַר לִיה בר
60 הדיא וְלֹא מִיָּדִי [דבר], אודות פתרון חלומי.
61 הוסיף ריש טרוזינא וביקש מבר הדיא שיפתור לו חלום נוסף: אָמַר
62 לִיה ריש טרוזינא לבר הדיא, חֲזַאי דְנַפְלִי תְּבִלָּא בְּתִרְתִין אֶצְבָּעֵתִי –
63 ראייתי בחלומי, שנפלה תולעת בשתי אצבעותי (כלומר, אכלה מהן),
64 ומדו פתרון חלום זה. אָמַר לִיה בר הדיא לריש טרוזינא, תְּבִי לִי זִוּוּא
65 בְּשַׁכְרִי, וְלֹא יִהְיֶה לִיה – ושוב לא רצה לתת לו. ולכן לא אָמַר לִיה
66 בר הדיא מהו הפתרון.
67 הוסיף ריש טרוזינא וביקש מבר הדיא שיפתור לו חלום נוסף: אָמַר
68 לִיה ריש טרוזינא לבר הדיא, חֲזַאי דְנַפְלִי תְּבִלָּא בְּבוֹלָה יְדָא – ראייתי
69 בחלומי, שנפלה תולעת בכל היד, ומדו פתרון חלום זה. אָמַר לִיה בר
70 הדיא, פתרון החלום הוא, שֶׁנַּפְלִי תְּבִלָּא בְּכוֹלְהוּ שִׁירְיָא – נפלה
71 תולעת בכל מעילי המלך, ואכן כך היה, שנפלו תולעים והזיקו לכל
72 מעילי המלך. כעת נתברר, שזהו פתרון כל החלומות שחלם ריש
73 טרוזינא, שמתחילה חלם שנכנסה מחט באצבעו, והוא רמו לכך
74 שהתחילה התולעת להכנס ולאכול את מעילי המלך, ואחר כך חלם
75 שנפלה תולעת בשתי אצבעותיו, והוא רמו לכך שהתולעת כבר
76 אכלה חלק ממעילי המלך, והואיל ובר הדיא לא רצה לגלות שזהו
77 פתרון החלומות, לא נעשה דבר כדי למנוע מהתולעת להמשיך
78 ולהזיק, עד שלבסוף הזיקה לכל מעילי המלך.
79 שְׂמָעֵי בֵּי מְלָכָא – שמעו בבית המלך שאכלו תולעים את מעילי
80 המלך, וחשבו שריש טרוזינא פשע בשמירתו עליהם, וְאֲתִיבָה לְרִישׁ
81 מְזֻרְזִינָא קָא קְמָלִי לִיה – ולכן הביאו את ריש טרוזינא ורצו להורגו
82 על שפשע ולא שמר על מעילי המלך. אָמַר לָהּ ריש טרוזינא, אֲנָא
83 אֲמַאי – מדוע אתם רוצים להרגני, הרי אני לא ידעתי שמעילי המלך
84 התליעו, אֲיִיתוּ לְהֵאֵי דְהָוָה יָדַע וְלֹא אָמַר – יש לכם להביא ולדון
85 את אותו אדם, כלומר את בר הדיא, שידע שהתליעו, ורק מחמת
86 שלא קיבל זון בשכרו, לא גילה שזהו פתרון החלומות, ולא הודיעני
87 שיש למנוע מהתולעים להמשיך ולהזיק. ואכן כך עשו אנשי המלך,
88 אֲיִיתוּהוּ [הביאוהו] לְבֵר הָרִיא, וְאָמְרֵי לִיה, אֲמַטוּ זִוּוּא דִידְךָ –
89 מחמת מעותיך, כלומר מחמת המעות שרצית לקבל בשכרך וכיון
90 שלא קיבלתם לא אמרת את פתרון החלומות, תְּרִבוּ [ניזוקן]

העשירית. ויל חזו קפא דריש עשרה - לך וראה את הקורה
 שנמצאת בראש עשר קורות, כלומר, הקורה העשירית מן הקרקע,
 שהיא מלאה בזווי. ואכן כך היה, אול אשכח - הלך הצדוקי ובדק
 בקורה העשירית, ומצא שהיא מלאה בזווי.
 הרמו בראש באר בחלום: אמר רבי חנינא, הרואה באר שיש בה
 מים חיים [-נובעים] בחלום, רמזו לו בכך שעתיד הוא להיות רואה
 שלום, שכן מצינו באר אצל שלום, כמו שנאמר (בראשית כו ט) ויהפרו
 עבדי יצחק בנחל וימצאו שם באר מים חיים, ולא נתקיימה הבאר
 ביד יצחק עד שעשה אבימלך שלום עמו, ולא רבו עליה עוד, ולכן
 הבאר היא סימן לשלום. רבי נתן אמר, ראיית הבאר שיש בה מים
 חיים היא רמז לכך שנקצא [-זכה] תורה שנמשלה למים חיים,
 שנאמר (משלי יח לה) על התורה כי מצאי מצא חיים, וכתוב הקא -
 כאן, אודות הבאר שחפרו עבדי יצחק, באר מים חיים, ולכן ראיית
 הבאר שיש בה מים חיים, היא רמז לתורה שנמשלה למים חיים. רבא
 אמר, ראיית הבאר שיש בה מים חיים, היא רמז לחיים ממש, לפי
 שטבע העולם הוא שהחיים תלויים במים, שהם מקור החיים.
 שלשה חלומות המבשרים על שלום: אמר רבי חנן, שלש שלומות
 הן - שלשה חלומות מבשרים על שלום, ואלו הם, הרואה בחלום
 נהר, הרואה בחלום צפור, והרואה בחלום קדרה. מבאר רבי חנן
 מנין ששלשה דברים אלו הם רמז לשלום, נהר הוא רמז לשלום,
 דכתיב (ישעיה סו יב) כי בה אמר ה' חנני נמה אליה בנהר שלום.
 וצפור היא רמז לשלום, דכתיב (שם לא ה) בצפורים עפות בן יגן ה'
 צבאות וגו' על ירושלים גנון והציל פסח והמליט, הרי שהציפור היא
 רמז להגנה ושלום. וקדרה היא רמז לשלום, דכתיב (שם סו יב) ה'
 תשפת שלום לנו, הרי שנאמר לשון שפית' על שלום, ואף קדירה
 זו ששופתים אותה על גבי האש, היא רמז לשלום.
 הגמרא מבארת איזו קדירה היא רמז לשלום: אמר רבי חנינא,
 ובקדרה שאין בה כשר שנינו שהיא רמז לשלום, אבל קדירה שיש
 בה בשר אינה רמז לשלום, אלא היא רמז לפורענות, כמו שמצינו
 [שנאמר] (מלכים א' א) ופרשו באשר פסיר וכבשו בתוך קלחת' - מין
 קדירה, כלומר, הרשעים מרעים לצדיקים, והם משברים אותם
 לפרוסות, כאשר פורסים את הבשר כדי לתנו בסיר ובקלחת לבשלו.
 הרי שקדירה שיש בה בשר היא רמז לפורענות.
 גם מי שראה חלומות טובים, יש לו להשכים ולומר פסוק שמוזכר בו
 הדבר שראה בחלום בענין טוב: אמר רבי יהושע בן לוי, הרואה נהר
 בחלום, ישבים ויאמר את הפסוק שמוזכר בו נהר בענין שלום (ישעיה
 סו יב), 'חנני נמה אליה בנהר שלום', קודם שיבקדמו ויפול לו פסוק
 אחר שמוזכר בו נהר בענין רע, והוא 'כי יבוא בנהר צר' (שם נט ט).
 הרואה צפור בחלום, ישבים ויאמר את הפסוק שמוזכר בו
 צפורים בענין טוב (ישעיה לא ה), 'בצפורים עפות בן יגן ה' צבאות
 על ירושלים גנון והציל פסח והמליט', קודם שיבקדמו ויפול לו פסוק
 אחר שמוזכר בו צפור בענין רע, והוא (משלי כו ח) 'בצפור נודדת מן
 קנה וגו' בן איש נודד ממקומו'.
 הרואה קדרה בחלום, ישבים ויאמר את הפסוק שמוזכר בו קדירה
 בענין שלום (ישעיה כו יב), 'ה' תשפת שלום לנו, ותשפות' הוא מלשון
 שימה. ונתינת הקדירה על האש נקראת שפיתה, ולכן ראייתה
 בחלום היא רמז לשלום שאף בו מצינו לשון שפיתה. קודם שיבקדמו
 ויפול לו פסוק אחר שמוזכר בו קדירה בענין רע, והוא 'שפת הסיר
 שפת' (יחזקאל כד א).
 הרואה ענבים בחלום, ישבים ויאמר את הפסוק שמוזכרים בו ענבים
 בענין טוב (הושע ט ז), 'בענבים במדבר מצאתי ישראל, קודם
 שיבקדמו ויפול לו פסוק אחר שמוזכרים בו ענבים בענין רע, והוא
 'ענבמו ענבי ריש אשפת מרת' למו' (דברים לב לב).
 הרואה הר בחלום, ישבים ויאמר את הפסוק שמוזכרים בו הרים
 בענין שלום (ישעיה נב ח), 'מה נאזו על ההרים וגלי מבשר, משמיע
 שלום, מבשר טוב, משמיע ישועה, אמר לציון מלך אלהיך, קודם
 שיבקדמו ויפול לו פסוק אחר שמוזכרים בו הרים בענין רע, והוא 'על'

58
 59
 60
 61
 62
 63
 64
 65
 66
 67
 68
 69
 70
 71
 72
 73
 74
 75
 76
 77
 78
 79
 80
 81
 82
 83
 84
 85
 86
 87
 88
 89
 90
 91
 92
 93
 94
 95
 96
 97
 98
 99
 100
 101
 102
 103
 104
 105
 106
 107
 108
 109
 110
 111
 112
 113
 114

ההרים אשא כבי ונח' (ירמיה ט ט).
 הרואה שופר בחלום, ישבים ויאמר את הפסוק שמוזכר בו שופר
 בענין טוב (ישעיה ג יא), 'והיה ביום ותקע בשופר גדול, ובאו
 האבדים בארץ אשור והנדחים בארץ מצרים, והשבתו לה' בהר
 הקדש בירושלים, קודם שיבקדמו ויפול לו פסוק אחר שמוזכר בו
 שופר בענין רע, והוא 'תקעו שופר בנגעה' (הושע ה ח).
 הרואה פלב בחלום, ישבים ויאמר את הפסוק שמוזכר בו כלב בענין
 טוב (שמות יא ז), 'ולכל בני ישראל לא יחרץ פלב לשנו', קודם
 שיבקדמו ויפול לו פסוק אחר שמוזכר בו כלב בענין רע, והוא
 'והבלבים עזי נפש לא ידעו שבעה והמה רעים לא ידעו הבין' (ישעיה
 נו יא).
 הרואה ארי בחלום, ישבים ויאמר את הפסוק שמוזכר בו אריה
 בענין טוב (עמוס ג ח), 'אריה שאג מי לא יירא', קודם שיבקדמו ויפול
 לו פסוק אחר שמוזכר בו אריה בענין רע, והוא 'עלה אריה מסבבו
 ומשחית גוים נסע יצא ממקומו, לשום ארצה לשמה ערף תציתה מאן
 יושב' (ירמיה ד ז).
 הרואה תגלחת בחלום, ישבים ויאמר את הפסוק שמוזכרת בו
 תגלחת בענין טוב (בראשית מא יד), 'ויגלח ויתלף שמלתי, קודם
 שיבקדמו ויפול לו פסוק אחר שמוזכרת בו תגלחת בענין רע, והוא
 (ב'י) 'אם גלחתי וסר ממני כחי' (שופטים טו ז).
 הרואה באר בחלום, ישבים ויאמר את הפסוק שמוזכרת בו באר
 בענין טוב (שיר השירים ד טו), 'באר מים חיים', קודם שיבקדמו ויפול לו
 פסוק אחר שמוזכרת בו באר בענין רע, והוא 'בהקיר פיר מימיה פן
 הקרה רעתה' (ירמיה ו ז).
 הרואה קנה בחלום, ישבים ויאמר את הפסוק שמוזכר בו קנה בענין
 טוב (ישעיה נב א), 'קנה רצוין לא ישבור', קודם שיבקדמו ויפול לו
 פסוק אחר שמוזכר בו קנה בענין רע, והוא 'הנה כסחת לך על
 משענת קנהת הרצוין' (מלכים ב' יח כא).
 הרואה קנה או קנים בחלום, מה באו לרמוז לו בכך: תנו רבנן
 בברייתא, הרואה קנה בחלום, יצפה לזכות להכמה, שנאמר (משלי
 ד ז) 'קנה חכמה, וכיון שנאמר קנה' בענין חכמה, לכן ראייתו בחלום
 היא סימן שיזכה לחכמה. והרואה קנים רבים בחלום, יצפה לזכות
 בכינה, שנאמר (שם) 'ובכל קנהיך קנה בינה, וכיון שנאמר קניך'
 בלשון ריבוי על הבינה, לכן ראיית קנים רבים בחלום היא סימן
 שיזכה לבינה.
 עוד בענין חלומות: אמר רבי ירמיה, קרא - דלעת, או קרא - ענף
 דקל רר, או קרא - שעוה, או קניא - קנה, בולחו מעלו לחלמא -
 כולם מועילים לחלום, כלומר, ראייתם בחלום היא סימן טוב.
 תניא בברייתא, אין מראין דלועין בחלום, אלא למי שהוא ירא
 שמים בכל פחו, לפי שהדלועים הם רמז לירא שמים, שדולה,
 כלומר נושא, את עיניו לשמים.
 הגמרא חוזרת לענין הקודם, ומבארת איזה פסוק יאמר הרואה שור
 בחלום: הרואה שור בחלום, ישבים ויאמר את הפסוק שמוזכר בו
 שור בענין טוב (דברים לג ז), 'כבוד שורו הדר לו', קודם שיבקדמו
 ויפול לו פסוק אחר שמוזכר בו שור בענין רע, והוא 'כי יגה שור
 את איש או את אשה ומת' (שמות כא כח).
 עוד בענין הרואה שור בחלום: תנו רבנן בברייתא, חמשה דברים
 נאמרו בפי שרואה שור בחלום, האוכל מבשרו של השור בחלום,
 הרי זה סימן שמתעשר. ואם ננחו השור בחלום, הרי זה סימן דהוין
 ליה [-יהיו לו] בנים שמנגחים [-שמפללים] בתורה. ואם נשבו
 השור בחלום, הרי זה סימן שישורין באים עליו. ואם פעמו השור
 בחלום, הרי זה סימן שדרך רחוקה נודמנה לו - שעתיד הוא ללכת
 בדרך רחוקה. ואם רכבו לשור בחלום, הרי זה סימן שהוא עולה
 לגדולה.
 מקשה הגמרא: והתניא - והלא שנינו בברייתא, שאם רכבו לשור
 בחלום הרי זה סימן שהוא מת. מתרצת הגמרא: לא קשיא, הא -
 כאן, בברייתא הראשונה, מדובר ברכיב הוא לתורא - שראה

1
 2
 3
 4
 5
 6
 7
 8
 9
 10
 11
 12
 13
 14
 15
 16
 17
 18
 19
 20
 21
 22
 23
 24
 25
 26
 27
 28
 29
 30
 31
 32
 33
 34
 35
 36
 37
 38
 39
 40
 41
 42
 43
 44
 45
 46
 47
 48
 49
 50
 51
 52
 53
 54
 55
 56
 57

26 -[מתקבלת], לפי שהמילה 'ישמעאל' מורה על קבלת התפילה, כמו
 27 שנאמר (בראשית יז ב) 'וְלִישְׁמַעֲאֵל שְׁמַעְתִּיקָ'. וְדוֹקֵא אם ראה בחלומו
 28 את יִשְׁמַעֲאֵל בְּן אַבְרָהָם, אָכֵל אם ראה מִיַּעֲקֹב בְּעֵלְמָא - סתם
 29 ישמעעאלי, לא - אין זה סימן שתפילתו נשמעת.
 30 הַרְוָאה נְמַל בְּחָלוֹם, הרי זה סימן לכך שְׁמִיתָהּ נִקְנְסָה לוֹ -[נפסקה
 31 עליו בתורת קנס ועונש] מִן הַשְּׂמַיִם, וְהַצִּילוּהוּ מִמָּנְתָהּ. מביאה
 32 הגמרא ראייה לכך, אָמַר רַבִּי הֵטָא רַבְרִי הֵינְיָא, מַאי קָרָאָה - מהו
 33 הפסוק בו נרמז דבר זה, שנאמר (בראשית מז ד) 'וְאִנְכִי אֶרְדַּ עִמָּךְ
 34 מִצְרַיִמָּה, וְאִנְכִי אֶעֱלֶךָ גַם עֲלֵה', והנוטריקון -[ראשי התיבות] של
 35 המילים 'גם עלה' הוא כעין המילה 'גמל', ומכאן שגמל הוא רמו
 36 להצלה ממיתה. רַב נַחֲמָן בַּר יִצְחָק אָמַר מְהֵבָא - מכאן יש ללמוד
 37 שגמל הוא רמו להצלה מעונש מיתה, שנאמר (שמואל ב' יב א) 'גַם ה'
 38 הַעֲבִיר חֲטָאתְךָ, לֹא תָמוּת', והמילה 'גם' שנאמרה בפסוק זה, דומה
 39 למילה 'גמל', וכיון שבהמשך הפסוק נאמר 'לא תמות', הרי ש'גמל'
 40 הוא רמו להצלה ממיתה.
 41 הַרְוָאה פִּינְחָם בְּחָלוֹם, הרי זה סימן לכך שדבר פְּלֵא נַעֲשָׂה לוֹ, כמו
 42 שנעשו לפינחס ניסים רבים בשעה שהרג את זמרי בן סלוא ואת כוזבי
 43 בת צור.
 44 הַרְוָאה פִּיל בְּחָלוֹם, הרי זה סימן לכך שפְּלֵאוֹת רבות נַעֲשָׂו לוֹ, לפי
 45 שהמילה 'פיל' דומה למילה 'פלאות'. והרואה הרבה פִּילִים בחלום,
 46 הרי זה סימן לכך שפְּלֵאי פְּלֵאוֹת -[פלאות רבות וגדולות] נַעֲשָׂו לוֹ.
 47 מקשה הגמרא: וכי ראיית פיל היא סימן טוב, וְהֵתִינָא - והלא שנינו
 48 בברייתא, כֹּל מִיְנֵי חַיִּוֹת יְפִין לְחָלוֹם - ראייתם בחלום היא סימן טוב,
 49 חַיִּו מִן הַפִּיל וְמִן הַקֹּהֵף, שראייתם בחלום אינה סימן טוב, אלא סימן
 50 רע. מתרצת הגמרא: לא קָשְׂיָא,

1 בחלומו שהוא רוכב על השור, שדבר זה הוא סימן שעולה לגדולה,
 2 וְהָא - וכאן, בברייתא השניה, מדובר בְּדַרְכֵיב תוֹרָא לְדִידֵיהּ -
 3 שראה בחלומו שהשור רוכב עליו, שדבר זה הוא סימן שעתידי הוא
 4 למות.
 5 הגמרא מפרטת חלומות שונים, למה הם רומזים: הַרְוָאה חֲמוֹר
 6 בְּחָלוֹם, יִצְפָּה לִישׁוּעָה שתבוא. שְׁנַאֲמַר (זכריה ט ט) אודות מלך
 7 המשיח, 'הִנֵּה מַלְכְּךָ יָבוֹא לָךְ, צַדִּיק וְנוֹשֵׁעַ הוּא, עֲנֵי וְרַכֵּב עַל
 8 חֲמוֹר', וכיון שהוזכר חמור בענין ישועה, ראייתו בחלום היא סימן
 9 לישועה.
 10 הַרְוָאה חֲתוּל בְּחָלוֹם, אם הוא נמצא בְּאַתְרָא דְקָרוּ לֵיהּ - במקום
 11 שקוראים לחתול 'שׁוֹנְרָא', הרי זה סימן שְׁנַעֲשִׂית לוֹ שִׁירָה נָאָה -
 12 לפי שתיבות 'שירה נאה' דומות לתיבת 'שונרא', והיינו שנגזר עליו
 13 דבר טוב, שעתידי לומר עליו שירה נאה להקדוש ברוך הוא. ואם הוא
 14 נמצא במקום שקוראים לחתול 'שִׁינְרָא', הרי זה סימן שְׁנַעֲשֶׂה לוֹ
 15 שִׁנּוּי רַע ממצבו, לפי שתיבות 'שינוי רע' דומות לתיבת 'שינרא'.
 16 הַרְוָאה עֲנָבִים בְּחָלוֹם, אם ענבים לְבָנֹת ראה, בֵּין אם ראה אותן
 17 בְּזִמְנָן -[בזמן שדרך הענבים להיות בשלים בו], וּבֵין אם ראה אותן
 18 שְׁלֵא בְּזִמְנָן, הן יְפוֹת לחלום, כלומר סימן יפה הן. ואם ענבים
 19 שְׁחֹרוֹת ראה, אם ראה אותן בְּזִמְנָן, הן יְפוֹת לחלום, ואם ראה אותן
 20 שְׁלֵא בְּזִמְנָן, הן רַעוֹת לחלום, כלומר סימן רע הן.
 21 הַרְוָאה סוֹס לְכֹן בְּחָלוֹם, בֵּין אם בְּנַחַת היה הסוס שרוי, וּבֵין אם
 22 הסוס היה בְּרִדוּף - בעודו רץ, הרי זה סימן יְפָה לוֹ. ואם סוס אָרוֹם
 23 ראה בחלום, אם בְּנַחַת היה הסוס שרוי, סימן יְפָה לוֹ, ואם הסוס היה
 24 בְּרִדוּף - בעודו רץ, סימן קָשָׂה לוֹ.
 25 הַרְוָאה את יִשְׁמַעֲאֵל בְּחָלוֹם, הרי זה סימן לכך שתְּפִלָּתוֹ נִשְׁמַעַת